

Az Európai Költői Torna 2012 (EPT 2012) országokénti győztes alkotásai

Hét nyelven szólva, egymásért, egymásnak (Egy antológia kapcsán)

Folyóiratunk az utóbbi tíz évben tudatosan kereste a határok menti irodalmi kapcsolatokat. S ennek jegyében elsősorban fiatal szlovén költőket sikerült közölnünk Lukács Zsolt műfordításában. Így jelentek meg nálunk Jurij Hudolin, Primož Čučnik, Aleš Šteger, Tomislav Vrečar és mások versei. Szoros szálak fűznek a maribori *Dialogi* folyóirathoz, s látogatásaink során sikerült megismerkednünk Milena Piveccal és Nino Flissarral, a Pivec Kiadó vezetőjével, illetve szerkesztőjével.

Így aztán a 2011-es, majd 2012-es együttműködésünk az Európai Költői Torna szervezését, lebonyolítását illetően, azt is mondhatnánk: nem volt véletlen. A „költői torna” a tavalyi őszen vált igazán izgalmassá, amikor a nemzeti döntők után, november 17-én, az Európai Kulturális Főváros, Maribor Nemzeti Színházában átadták a fődíjat, a nemzetközi zsűri döntése alapján – melynek a magyar Ferencz Győző költő, műfordító is tagja volt – a győztes szlovén Franci Novaknak. A kapcsolódó rendezvények szervezésében a Pannon Írók Társaságának is szerep jutott: november 15-én a zalaegerszegi Városi Hangversenyterem adott otthont a döntő előtti bemutatkozásnak. S a Pivec Kiadó gyorsaságát, szakmai rátermettségét dicséri, hogy erre az eseményre már el tudták hozni az Európai Költői Torna (EPT) 2012-es antológiáját, amelyben mind a hét résztvevő ország első helyezettjének műve hét nyelven olvasható. (A fordítások megszervezése nálunk sem ment könnyen, de sikerült a határidőt tartani, s versek magyarul is megjelentek.)

Az antológiát olvasgatva izgalmas szabadversekre, hasonló kelet-európai gondokra, gondolatokra találunk. Az osztrák Reinhard Lechner szürreális „mozaikverse”, csapongó, remek képek, metonímiák „árján”, a „műnappali fényben” identitásaink után nyomozva jut el a megállapításig: „legyünk egy nagy békesség felszínének intarziája”. A boszniai Tatjana Bijelić görbe tükröt tart a beszűkült, lokális művészi gondolkodás elé. A *Helyi költő*-ben megrajzolja az egyszerre szánalmas, komikus, de ugyanakkor tiszteletet parancsoló, befelé forduló alkotó alakját, aki önvizsgálatot tart a „háború után”, s akinek „fájdalma kerüli a régi rímeket”. A horvát Martina Vidaić nyomasztó gyermekkori emlékeket idéz, szörnyű gyümölcsöket termő kertet, melyben „a sötét tanulás termése feledésként ért be”. Kabdebó Tamás szívhez szóló – József Attilára utaló – szerelmes verse (*Lassan, tűnődve*) áradó mondatfoszlányok, dadogás, panteisztikus természeti képek sorjáztatása után jut el a kérdések kérdésig, amit a vágyott nőnek feltehet az ember: „szeretsz-e?”. Telitalálat volt az olasz Daniela Raimondi verse, aki az idősebb korosztályhoz tartozva, a II. világháború idején élt nagyanyjának állít gyönyönyű és fájdalmas emléket. Az Abesszíniában harcoló férjnek készült fotó, csoportkép a gyerekekről, a legszebb ajándék karácsonykor. A vers ezt a fotót ragyogtatja fel, melyen a szerző anyja is látható, 13 évesen. S ez a fotó nemcsak a múltat idézi fel, összeköti az elszakadt generációkat, s az unoka szeretetteljes tekintetével simogatva, még egyszer megjeleníti az örökre széthullott nagycsaládot. Meglepő, önkritikus verset olvashatunk a szlovák Mirka Ábelovától (*Szlováknak lenni csodás*). A harsány, tudatlan, nyelveket nem ismerő szlovák turisták elárasztják Európát, nem épp kedvező képet rajzolva magukról. Ahogy a költő írja: „Ha pocakos férfiakat látsz / nyakukban kereszttel és egy ronda asszonysággal, / na, ők a nyaraló szlovákok.” (A karikatúrisztikus képben némileg magunkra (is) ismerhetünk.) Végül a győztes vers, a szlovák Franci Novaktól. Az *Akár a növények*,

az emberek egy számunkra kevésbé ismert érzést, az Alpok megtapasztalását idézi fel. A sziklás hegycsúcsok szemlélése, a magasság és mélység (halálfélelmet keltő) váltakozása egy családi kirándulás kapcsán, a „mohalepte kövek között”. S a növények kétségbeesett megkapaszkodása, növekedése sziklák keménységén, a veszélyérzet, a kézfogások, az egymásra ügyelés megindító felismerést fogalmaz a vers végén:

„mint kimondatlan mondat...

amit férfiként és nőként a gyerekek akarunk elmondani

és amit a gyerek talán már tud; nekünk, embereknek a kár a növényeknek fel kell vállalnunk a felelősséget, hogy a porladó kövekből

új föld legyen, hogy teret hagyjunk a vetésnek, az esőnek, a gyümölcsök pattogó héjának, teret hagyjunk azoknak, akik útban vannak ide.”

Szép és etikus gondolat, a jövő tisztelete. Gyakran érik elmarasztaló vádak a modernizmust: itt és most éppen az bizonyosodik be, hogy modernizmusnak is van erkölcs, felelősségtudata, s mindez erőteljesen sugárzik egy kortárs szlovén költő versének magyar fordításából. S a fordító nem más, mint Balazsek Dániel, szerzőnk, régi barátunk, aki mindkét irodalomnak művelője, elkötelezettje.

Öröm forgatni ezt a kis kötetet, mely a közép-európai összefogás, a pannon (irodalmi) kézfogás szülötte. Lapunkban is helyt adunk a „torna” döntős verseinek, anyanyelven, magyarul és szlovén fordításban, hogy olvasóink is megtapasztalják: mind a hét ország költői, a nyelvi korlátokon túl, nyugtalanító felismeréseket üzennek nemcsak a mának, de azoknak is, „akik útban vannak ide.”

P. I.

Fischer György:
Lendvai dombok
- 1984